

Gemeentefinanciën en medebewindstaken

Gesprek commissie Binnenlandse Zaken Eerste Kamer

Peter Verheij | Iris Sluiter [3-11-2026]

RAAD VOOR HET OPENBAAR BESTUUR

Stappen in 2026

9 januari

Kabinetsreactie: disbalans erkend Oplossingsrichting nog in discussie

voorjaar

Verkenning fondsbeheerders met vakdepartementen, VNG en IPO

juli

ROB: ‘Duidelijkheid in de (dis)balans’ — vijf stappen

september

Kamerbrief ‘Werken aan balans’, mét bijlage van vijf casussen

november

Overzicht van taken naar beide Kamers

24 nov. Beleidsdebat EK & Minister en stasa BZK

januari

Overzicht van sturingsmogelijkheden per taak en uitwerking balansscan naar beide Kamers

Er is vooruitgang geboekt

1

Een sjabloon per taak

Bijlage 2 is feitelijk de lijst waar de ROB om vroeg: grondslag, ambitie, beleidsvrijheid, budget, kosten.

2

Risico's en verantwoording terug

Bevoegdheden, financiële risico's én democratische verantwoording zijn nu vaste velden.

3

De balansscan

Een terugkerend instrument dat beide kanten op kan uitvallen: te weinig én te veel.

4

Het overzicht krijgt een oordeel

Het Integraal Overzicht benoemt wáár disbalans speelt, en geeft een eerste zicht op de autonome ruimte.

De meetlat van juli: vijf stappen

DE TAAK

1 Lijst van medebewindstaken

inclusief de ambities van het Rijk

deels

2 Bijbehorende bevoegdheden

per taak vermeld, voor de balanstoets

wel

DE TWEE GROOTHEDEN

3 Overzicht van de budgetten

toegekend aan de fondsen, geactualiseerd

nog niet

4 De werkelijke kosten

van gemeenten en provincies, via Iv3

wel

DE UITKOMST

5 De vergelijking

Budget en kosten naast elkaar — in beide richtingen.

Het toegekende bedrag kan hoger óf lager zijn dan de kosten.

Pas dan is vast te stellen of er balans is, en waar niet.

nog niet

Zonder stap 3 valt stap 5 weg: dan is er maar één van de twee grootheden.

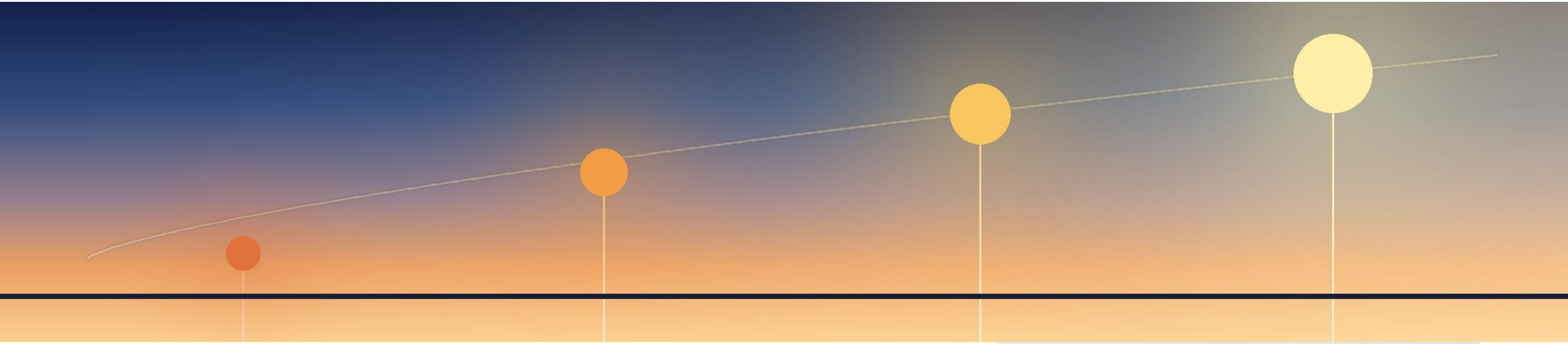
Raad voor het Openbaar Bestuur, ‘Duidelijkheid in de (dis)balans’, juli 2026 · status beoordeeld op de Kamerbrief ‘Werken aan balans’

Wat gebeurt er bij disbalans?

Genoeg voor de wettelijke taak. Niet genoeg voor de ambities van Rijk en samenleving.

Wie beslist?	Wat gebeurt er?	De rekening is voor	Gewenst
Gemeenten	**Lokale lasten omhoog**	Afwentelen kosten op de lokale belastingbetaler	Nee
Gemeenten	**Minder budget voor autonome taken**	Autonome taken worden onvoldoende uitgevoerd	Nee
Gemeenten	**De ambitie niet halen**	De landelijke ambitie sneuvelt	Nee
Het Rijk	**Realistische bekostiging**	Het Rijk (conform artikel 108, derde lid, Gemeentewet)	Ja

Van ochtendgloren naar volle zon

06.00

Eerste licht

Erkenning en methode. De contouren zijn zichtbaar, de kleuren nog niet.

Hier staan we vandaag.

09.00

Aan het werk

Van vijf casussen naar het hele takenpakket, met het sjabloon als drager.

En de balansscan met tanden: aantal, prioriteit, termijn, opvolging.

11.00

Korte schaduwen

De budgetkant erbij: toegekende bedragen geactualiseerd náást de werkelijke kosten.

Dan kun je vergelijken — en wordt de huidige autonome ruimte zichtbaar.

14.00

Volle zon

Congruentie als norm, niet als gesprek. Besluiten met gevolgen, wettelijk verankerd.

Het parlement kan zelfstandig oordelen over de fondsen

Voldoende autonome ruimte voor gemeenten en provincies

Rust, reinheid en regelmaat in de financiële verhoudingen

Peter Verheij | Raad voor het Openbaar Bestuur